

ОЛОН УЛСЫН АХМАДЫН ӨДРИЙГ ТЭМДЭГЛЭН ӨНГӨРҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОХ ЛАВЛАГАА, МЭДЭЭЛЭЛ

Ч.Онончимэ
Д.Халиун

1990 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдрийн НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 45/106 дугаар тогтоолоор “Олон улсын Ахмадын өдөр”-ийг жил бүрийн 10 дугаар сарын 01-ний өдөр тэмдэглэн өнгөрүүлэхээр шийдвэрлэсэн бол Монгол Улсын Засгийн газар 1992 оноос эхлэн энэхүү өдрийг “Монголын ахмадын өдөр” болгон тэмдэглэн өнгөрүүлэхээр шийдвэрлэсэн байна. Анх 1991 онд олон улсын хэмжээнд ахмадын өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлснээс хойш дэлхий нийтээр 25 дахь жилдээ, Монгол Улсад 24 дахь жилдээ тэмдэглэн өнгөрүүлж байна. НҮБ-ээс Олон Улсын Ахмадын өдрийг жил бүр тодорхой уриан дор тэмдэглэн өнгөрүүлэхийг уриалдаг ба 2016 онд энэхүү өдрийг **“Насаар ялгаварлахын эсрэг зогсоцгооё”** уриатайгаар тэмдэглэн өнгөрүүлж байна.

Дэлхий нийтээр өндөр настнуудын эрхийг хамгаалахад онцгой анхаарал хандуулж олон улсын хэмжээнд дагаж мөрдөх хэд хэдэн чухал баримт бичиг батлан гаргаснаас 1982 оны Венийн “Насжилтийн асуудлаарх олон улсын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”, 1991 оны НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 46/91 дугаар тогтоолоор баталсан “Ахмад настай хүмүүсийн талаарх зарчмууд”, 1992 оны НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 47/5 дугаар тогтоолоор баталсан “Насжилтийн талаарх тунхаглал” зэрэг баримт бичигт хүний эрхийн асуудлаарх олон улсын Пактуудад заасны дагуу ахмад настай хүмүүсийн эрхийг хамгаалах талаар оролцогч улс бүрийн авах ёстой арга хэмжээний талаар нарийвчлан заасан байдаг.

Дээрх баримт бичгүүдэд зааснаар ахмад настангууд дараах таван бүлэг эрхүүдийг баталгаатай эдлэх ёстой. Үүнд:

- Бие даан амьдрах эрх; (Зохистой хоол хүнс, орон байр, хувцсаар хангагдах)
- Нийгмийн амьдралд бүрэн дүүрэн оролцох эрх; (Хөдөлмөрлөх, сурч боловсрох боломжтой байх, өөрт хамааралтай асуудлаар төрийн бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд оролцох, өөрсдийн мэдлэг, туршлагаа бусадтай хуваалцах, эвлэлдэн нэгдэх, ганцаардахгүй байх)
- Нийгмийн халамж, хамгаалалд хамрагдах эрх; (Гэр бүл, үр хүүхдээрээ халамжлуулах, эрүүл мэндийн үйлчилгээ хүртэх, тэтгэвэр авах, нийгмийн халамжийн бусад үйлчилгээнд хамрагдах)
- Алдагдсан боломж, чадвараа нөхөн сэргээх эрх;
- Нэр төр, эрхэм зэргээ хүндэтгүүлэх эрх; (Хүндлүүлэх, аюулгүй амьдрах, мөлжлөг, сэтгэл санааны дарамтаас ангид байх, ялгаварлан гадуурхагдахгүй байх)

Монгол Улсын нийт хүн ам гурван саяд хүрч, 2015 оны байдлаар хүн амын дундаж наслалт 69.9 байгаа бол 60 ба түүнээс дээш настай

ахмадууд нийт хүн амын 10 орчим хувийг эзэлж байгаа нь Монгол төрийн бодлогыг энэ насныхан руу чиглүүлэх тодорхой үүрэг хариуцлагыг бий болгож байна. Төрөөс ахмадын талаар баримтлах бодлогын хүрээнд 2005 онд “Ахмад настны нийгмийн хамгааллын тухай” хуулийг батлан гаргаж, 2003 онд “Нийтээр тэмдэглэх баяр болон тэмдэглэлт өдрүүдийн тухай” хуульд өөрчлөлт оруулж жил бүрийн 10 дугаар сарын 1-ний “Ахмадын өдөр” -ийг бүх нийтээр тэмдэглэх тэмдэглэлт өдөр болгосон байна.

2016 оны УИХ-ын сонгуулийн дүнд байгуулагдсан Улсын Их хурал, Засгийн газраас ахмад настнуудын эрхийг хамгаалах, эрүүл, аюулгүй орчиндамьдрах баталгааг хангах, цалин орлого, ажбайдлыг сайжруулахад чиглэсэн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт ахмадуудын талаар дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэхээр тусгасан. Үүнд:

- “Төрөөс ахмадын талаар баримтлах бодлого” гаргаж “Ач санах” хуулийг батлуулж азай буурлууддаа “Насны хишиг” тэтгэвэр олгох эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх;
- Ахмадын тэтгэвэр, тэтгэмж, цалинг үе шаттай нэмэгдүүлэх;
- Ахмадын тэтгэврийн зээлийн хүүг бууруулах бодлого баримтлах;
- “Ахмадын зөвлөх үйлчилгээ”-г бий болгож, хүүхэд, залууст ажлын дадлага, туршлага, мэргэжлийн ур чадварыг нь өвлүүлэх ажлыг зохион байгуулах;
- Ахмад настны асаргаа үйлчилгээ, сэргээн засах болон сувилахуйн үйлчилгээг өргөжүүлж, хувийн хэвшлийн асрамжийн газар байгуулахыг дэмжих гэх мэт.